

Sygn. akt III AUa 1367/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

SSA Joanna Baranowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 sierpnia 2015 r. w Ł.

sprawy **S. B. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 17 września 2014 r. sygn. akt VIII U 862/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1367/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 stycznia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązał S. B. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku w kwocie 6.004,68 zł wraz z dodatkiem dla sieroty w kwocie 4.501,74 zł, łącznie 10.506,42 zł oraz odsetek za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia 9 stycznia 2014 roku tj. do dnia wydania decyzji w kwocie 1.129,68 zł, łącznie 11.636,10 zł.

W dniu 7 lutego 2014 roku wnioskodawca S. B. (1) złożył odwołanie od powyższej decyzji, podnosząc, iż w okresie od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku był słuchaczem w szkołach ponadgimnazjalnych. Od dnia 1 września 2012 roku był słuchaczem Zespołu Szkół (...) Rolniczego Centrum (...) w Ł., natomiast od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku był słuchaczem Zaocznego Liceum Ogólnokształcącego Ł. i szkołę tę ukończył.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 10 marca 2014 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Dodatkowo wskazał, że wnioskodawca urodził się w dniu (...), a więc nie osiągnął 25 roku życia, wobec czego renta rodzinna przysługuje mu do dnia ukończenia nauki. Z ustaleń organu wynika, że ostatnim udowodnionym okresem nauki jest okres trwający do dnia 31 sierpnia 2012 roku. W dniu 27 listopada 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych otrzymał z Zespołu Szkół (...) w Ł. informację, iż wnioskodawca został przyjęty do tej szkoły z dniem 1 września 2012 roku, jednakże do szkoły

nie uczęszczał. W związku z nieprzerwanym wypłacaniem renty rodzinnej od dnia 1 września 2012 roku organ rentowy stwierdził, że wypłacone świadczenie było nienależne i zobowiązał ubezpieczonego do jego zwrotu. Jednocześnie wskazał, iż w związku z załączeniem przez wnioskodawcę do odwołania zaświadczenia, z którego wynika, iż w okresie od dnia 1 lutego 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku był uczniem Zaocznego Liceum Ogólnokształcącego w Ł., organ rentowy wdrożył w tym zakresie postępowanie. Podniósł, iż spornym okresem pozostał okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, za który wnioskodawca nie przedstawił zaświadczenia o kontynuowaniu nauki.

Decyzją z dnia 12 marca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zmienił decyzję z dnia 9 stycznia 2014 roku i zobowiązał S. B. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku w kwocie 2.452,90 zł wraz z dodatkiem dla sieroty w kwocie 1.838,95 zł, łącznie 4.291,85 zł oraz odsetek za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia 12 marca 2014 roku tj. do dnia wydania decyzji w kwocie 720,89 zł, łącznie 5.012,74 zł.

Na rozprawie w dniu 3 września 2014 roku pełnomocnik organu rentowego wniosł o oddalenie odwołania w zakresie zobowiązania wnioskodawcy do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, z uwagi na nieudokumentowanie kontynuacji nauki.

Wyrokiem z dnia 17 września 2014r. w sprawie sygn. akt VIII U 862/14 Sąd Okręgowy w Łodzi umarzył postępowanie w zakresie obowiązku zwrotu pobranych świadczeń za okres od dnia 1 lutego 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku wraz z odsetkami od tego świadczenia za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia 9 stycznia 2014 roku i oddalił odwołanie w zakresie obowiązku zwrotu pobranych świadczeń za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku nadto zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, że S. B. (1) nie ma obowiązku zwrotu odsetek od świadczenia pobranego za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w tak ustalonym stanie faktycznym: S. B. (1) na mocy decyzji organu rentowego z dnia 6 czerwca 2003 roku był uprawniony do renty rodzinnej od dnia 12 kwietnia 2003 roku po zmarłym ojcu. W decyzji z dnia 6 czerwca 2003 roku zawarto pouczenie o obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia oraz o obowiązku osoby uprawnionej do renty rodzinnej powiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty tj. zaprzestanie uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 roku życia. Ponadto organ rentowy ustalił stały termin płatności renty, tj. 25 dzień każdego miesiąca. Decyzje doręczane po 2003 roku opiekunom prawnym małoletniego wówczas S. B. (1) dotyczące przyznawania renty rodzinnej na dalszy okres, waloryzacji świadczenia, wznowienia wypłaty świadczenia również zawierały stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności renty, tj. 25 dzień każdego miesiąca, a także zobowiązanie do przekazania osobie uprawnionej do świadczenia treści decyzji i pouczenia. S. B. (1) urodzony w dniu (...), ukończył 18 rok życia z dniem 7 października 2009 roku. Decyzją z dnia 13 stycznia 2010 roku S. B. (2) przyznano dodatek dla sieroty zupełnej do renty rodzinnej od dnia 1 stycznia 2010 roku. Decyzja ta również zawierała stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności świadczenia, tj. 25 dzień każdego miesiąca. W dniu 7 sierpnia 2012 roku S. B. (1) wniosł do organu rentowego wniosek o przekazywanie należnego mu świadczenia na jego rachunek bankowy. Kolejne decyzje dotyczące przeliczenia renty, podjęcia wypłaty renty rodzinnej były doręczane bezpośrednio S. B. (1) wraz z stosownymi pouczeniami oraz informacją o terminie płatności świadczenia, tj. 25 dzień każdego miesiąca. W roku szkolnym 2012/2013 wnioskodawca został przyjęty od miesiąca września do Zespołu Szkół (...) Rolniczego Centrum (...) w Ł., do Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych jednakże nie uczęszczał do wskazanej szkoły. W roku szkolnym 2012/2013 S. B. (1) był uczniem klasy trzeciej Zaocznego Liceum Ogólnokształcącego w Ł., ukończył szósty semestr nauki w okresie od dnia 1 lutego 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku. Organ rentowy od dnia 1 września 2012 roku nieprzerwanie wypłacał rentę rodzinną oraz dodatek dla sieroty zupełnej S. B. (1).

W związku z załączeniem do odwołania od powyższej decyzji zaświadczenia o kontynuowaniu przez wnioskodawcę nauki w okresie od dnia 1 lutego 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział

w Ł. decyzją z dnia 12 marca 2014 roku zmienił decyzję z dnia 9 stycznia 2014 roku i zobowiązał S. B. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej wraz z dodatkiem dla sieroty za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku w łącznej kwocie 4.291,85 zł oraz odsetek za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia 12 marca 2014 roku w kwocie 720,89 zł - łącznie 5.012,74 zł. Zaskarżoną decyzją z dnia 9 stycznia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał S. B. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej i dodatku dla sieroty zupełnej za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku w łącznej kwocie 10.506,42 zł oraz odsetek za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia 9 stycznia 2014 roku w kwocie 1.129,68 zł - łącznie 11.636,10 zł. Decyzja z dnia 12 marca 2014 roku jest prawomocna.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie zgromadzonych w aktach sądowych oraz aktach rentowych dokumentów. Zgromadzonym dowodom Sąd dał wiarę, a dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd uznał, że jest on wystarczający by wyjaśnić sporną okoliczność - a mianowicie czy S. B. (1) nienależnie pobrał rentę rodzinną za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie częściowo zasługiwało na uwzględnienie i poczynił następujące rozważania prawne.

Wskazał, iż stosownie do treści art. 477¹³ k.p.c. zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez Sąd - przez wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. W rozpoznawanej sprawie o zwrot nienależnie pobranych świadczeń przez S. B. (1) za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku, organ rentowy w toku postępowania sądowego, wydał w dniu 12 marca 2014 roku decyzję, którą zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń jedynie za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, a więc w części uwzględnił żądanie odwołującego się. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹³ k.p.c. w punkcie 1 sentencji orzeczenia umorzył postępowanie w zakresie obowiązku zwrotu pobranych świadczeń za okres od dnia 1 lutego 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku wraz z odsetkami od tego świadczenia za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia 9 stycznia 2014 roku. Co do merytorycznej zasadności odwołania w pozostałym zakresie Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku Nr 1440, ze zm.) renta rodzinna przysługuje dzieciom (własnym, drugiego małżonka i przysposobionym):

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

W myśl ust. 2 art. 68, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Ponadto w myśl art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Zgodnie zaś z ust. 2 pkt 1 w/w przepisu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. W ustępie 4 i 5 cytowanego przepisu ustawodawca określił, za jaki okres można skutecznie żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. I tak nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Sąd podkreślił, że kwestią sporną w niniejszym postępowaniu pozostała okoliczność, czy S. B. (1) w okresie od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku kontynuował naukę, a tym samym czy należnie pobrał w tym okresie rentę rodziną wraz z dodatkiem dla sieroty zupełnej. Wnioskodawca, pomimo spoczywającego na nim ciężaru dowodów oraz ponawianych wezwań Sądu do wskazania nazwy placówki, w której miał kontynuować naukę w spornym okresie, nie wykonał tego zobowiązania i w rezultacie nie przedstawił na sporną okoliczność żadnych dowodów. W aktach rentowych dotyczących wnioskodawcy znajduje się natomiast zaświadczenie wystawione przez Zespół Szkół (...) Rolniczego Centrum (...) w Ł., z którego wprost wynika, iż wnioskodawca pomimo przyjęcia do szkoły w roku szkolnym 2012/2013 od miesiąca września 2012 roku, nie uczęszczał do niej. Zgodnie zaś z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ponadto Sąd ustalił, iż odwołujący się od momentu uzyskania prawa do renty rodzinnej był regularnie pouczany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o obowiązku ciążyącym na osobach pobierających rentę rodzinną po ukończeniu 16 roku życia, tj. do poinformowania organu rentowego o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły-uczelni, a jeżeli uczy się nadal to do nadesłania zaświadczenia z szkoły-uczelni z podaniem terminu programowego Jej ukończenia. Ponadto w doręczonych wnioskodawcy decyzjach była

informacja, iż osoba, która nienależnie pobrała świadczenia zobowiązana jest do ich zwrotu oraz definicja nienależnie pobranego świadczenia. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku, sygn. akt I UK 394/07, LEX nr 494135, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 roku, sygn. akt I UK 161/05, publ. OSNP 2007/5-6/78). Sąd Okręgowy podkreślił, że wnioskodawca nie kwestionował okoliczności kierowania do niego pouczeń związanych z prawem do renty rodzinnej, ani też ich prawidłowości. Wobec powyższego w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki z przytoczonego wcześniej art. 138 ust. 2 pkt 1 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dla przyjęcia podstaw w nim wskazanych wymagane jest wykazanie dwóch przesłanek. Pierwsza polega na wypłaceniu świadczeń, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ich ustanie, zawieszenie lub ustanie. W związku z czym należy wskazać, iż organ rentowy słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji, iż brak było podstaw do pobrania przez wnioskodawcę świadczenia w okresie od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przepis ten uzależnia bowiem prawo do renty rodzinnej przysługującej dziecku po ukończeniu 16 roku życia od kontynuacji nauki w szkole. Druga przesłanka dotyczy zaś wykazania, że osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, która to okoliczność została przez Sąd zbadana i nie była nawet kwestionowana przez skarżącego. Zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawcy spoczywał ciężar udowodnienia okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. S. B. (1) nie udowodnił, iż w okresie od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku nie pobrał nienależnie świadczenia rentowego dlatego Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie w zakresie obowiązku zwrotu pobranych świadczeń za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, jako niezasadne oddalił, o czym orzekł w punkcie 2 sentencji.

Natomiast w ocenie Sądu Okręgowego nie jest zasadne obciążenie ubezpieczonego obowiązkiem uiszczenia odsetek od świadczenia pobranego za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, bowiem zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, Nr 1442, z późn.zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Zgodnie z ust. 9 w/w przepisu przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów. W myśl przywołanego ust.

11 wskazanego przepisu - jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę. Istotną kwestią jest zatem ustalenie daty wymagalności nienależnie pobranego świadczenia. Organ rentowy naliczył odsetki za okres od dnia 26 września 2012 roku do dnia wydania spornej decyzji, a zatem niejako uznał, iż miał prawo żądać ich zwrotu już w dacie wypłaty. Sąd Okręgowy nie podzielił tego poglądu wskazując, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku w sprawie I UK 210/09 (LEX nr 585713). Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organ rentowy naliczać powinien odsetki ustawowe (art. 359 § 2 k.c.) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do stosunków cywilnych: wyrok z dnia 8 lipca 1977 roku, sygn. akt II CR 233/77, LEX Nr 7962; uchwała z dnia 6 marca 1991 roku, III CZP 2/91, OSNCAPiUS 1991, nr 7, poz. 93; wyrok z dnia 30 marca 1998 roku, III CKN 330/97, OSNCAPiUS 1998, nr 12, poz. 209). W wyroku z dnia 3 grudnia 2013 roku, w sprawie III AUa 436/13 (Lex 1409160) Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał także, że skoro wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego - na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - nienależnie pobranego świadczenia, nie może być mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem tej decyzji. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą też chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Konsekwencją powyższego jest zatem uznanie, że nie ma podstaw żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane. W związku z powyższym decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie żądania zwrotu odsetek Sąd Okręgowy uznał za nieprawidłową i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznając, że S. B. (1) nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek od świadczenia pobranego za okres od dnia 1 września 2012 roku do dnia 31 stycznia 2013 roku, o czym orzekł w punkcie 3 sentencji.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł organ rentowy zaskarżając wyrok w pkt 3 i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 1443 ze zm.) poprzez niewłaściwe zastosowanie i ustalenie, że wnioskodawca S. B. (1) nie ma obowiązku zwrotu odsetek od świadczenia pobranego za okres od dnia 01.09.2012r. do dnia 31.01.2013r. Wskazując na te zarzuty, wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 3 i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt 3 i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

Wskazał, że zgodnie z przepisem art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 1443 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami. Przepisem, który daje podstawę stwierdzenia braku obowiązku zwrotu odsetek od świadczenia nienależnie pobranego, jest art. 84 ust. 11, który stanowi, że jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę. Taka sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie, gdzie - pomimo zawartych w decyzjach organu rentowego stosownych pouczeń - wnioskodawca nie dopełnił obowiązku powiadomienia organu rentowego o okoliczności powodującej zawieszenie prawa do renty rodzinnej, tj. w tym przypadku o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 roku życia. Apelujący podniósł, że w uzasadnieniu Sąd wyjaśniał, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną (wyrażając pogląd

podobny co Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 03.02.2010r. w sprawie I UK 210/09 i Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 03.12.2013r. w sprawie III AUa 436/13), jednakże nie można pogodzić się z brzmieniem pkt 3 przedmiotowego wyroku, którym wnioskodawca został całkowicie zwolniony z obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za przedmiotowy okres.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Sąd I instancji wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie tak w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy jak i treści obowiązujących przepisów prawnych. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe i zadawalające do rozpoznania apelacji, stąd też Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Apelacja organu rentowego kwestionuje rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji dotyczące zwolnienia ubezpieczonego z obowiązku zwrotu odsetek od świadczenia pobranego za okres od dnia 01.09.2012r. do dnia 31.01.2013r.

Wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu w części, w której zmienił zaskarżoną decyzję w zakresie żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia.

Zasady określające zwrot świadczenia nienależnie pobranego wskazane są w art. 138 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skoro wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego - na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy - nienależnie pobranego świadczenia, nie może być mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem tej decyzji. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą też chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Konsekwencją powyższego jest zatem uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane. Tymczasem organ rentowy w objętej sporem decyzji ustalił odsetki za okres od dnia 01.09.2012r. do dnia 31.01.2013r., czyli wyliczone na datę wydania tej decyzji, kiedy zarówno roszczenie zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej wraz z dodatkiem dla sieroty, jak i określone w niej odsetki, nie były jeszcze wymagalne.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną .